

نماز جمعه، نمازی است که مسلمانان هر جمعه، اول ظهر و به جای نماز ظهر برگزار می‌کنند. این نماز باید حتماً به صورت جماعت خوانده شود و به تنهایی نمی‌توان آن را خواند.

نماز جمعه دو رکعت است و دو قنوت مستحبی دارد، یکی در رکعت اول، قبل از رکوع و دیگری در رکعت دوم، پس از رکوع. خواندن دو خطبه، توسط امام جمعه، قبل از نماز، واجب است. ترتیب اعمال در نماز جمعه بدین شرح است: تکبیرة الاحرام، حمد و سوره، قنوت، رکوع، دو سجده، حمد و سوره، رکوع، قنوت، دو سجده، تشهد و سلام.

#### پیشینه

تا پیش از آنکه انصار، روز جمعه را جمعه بنامند، این روز «یوم العروبه» نامیده می‌شد. پیامبر اسلام در راه هجرت به یثرب که پس از ورودش «شهر پیامبر» یا «مدینه النبی» نامیده شد، در محله‌ای به نام قبا توقف کرد تا علی بن ابیطالب و فاطمه زهرا و تعدادی از مسلمانان به او بپیوندند.

پیامبر اسلام که روز دوشنبه وارد محله قبا شده بود، تا روز پنجشنبه با مردم آن قبیله نماز گزارد و همراه آنان، نخستین مسجد اسلام را بنا کرد. سپس روز جمعه، به سوی مدینه حرکت کرد و در وادی «رانواء» همراه مردم مدینه «نخستین نماز جمعه» را، اقامه کرد.

او سپس به قبا بازگشت و همچنان منتظر علی و فاطمه و دیگر پیروانش ماند. از آن پس و تا پایان عمر پیامبر اسلام، نماز جمعه، برنامه هفتگی مسلمانان شد.

#### چگونگی برگزاری

پیش‌نیازها اگر قرار باشد نماز در فضای آزاد غیرمفروش برگزار شود، معمولاً باید علاوه بر مهر، زیرانداز و کیسه‌ای برای کفش‌ها نیز به همراه داشت. البته در خارج از ایران نمازگزاران نماز جمعه و جماعت تمامی کیف و کفش خود را به درون صفوف نماز نمی‌آورند و معمولاً در خارج از مسجد و یا در انتهای مسجد قرار می‌دهند. معمولاً خانم‌ها باید چادر به همراه داشته باشند.

#### خطبه‌ها

نماز جمعه با خطبه اول آغاز می‌شود و همه نمازگزاران باید دو خطبه را در حالت آرامش گوش دهند. خواندن دو خطبه، توسط خطیب جمعه، قبل از نماز، واجب است. پس از خطبه‌ها نماز شروع می‌شود.

از آنجایی که نماز جمعه به جای نماز ظهر خوانده می‌شود، دو خطبه<sup>۱</sup> نماز به جای دو رکعت اول نماز ظهر و نماز دو رکعتی جمعه، به جای دو رکعت دیگر نماز ظهر در نظر گرفته می‌شود. در بیش‌تر موارد خطیب و امام جمعه یک نفر هستند.

وقتی که امام جمعه، خطبه‌های نماز جمعه را می‌خواند، بر شرکت‌کنندگان واجب است، به خطبه‌ها گوش دهند، و سخن گفتن به هنگام ایراد خطبه‌ها مکروه است، بلکه اگر به سبب سخن گفتن، نتواند به خطبه‌ها گوش دهد، سکوت لازم است. همچنین هنگام ایراد خطبه‌ها، خواندن نماز مستحبی یا کتاب و روزنامه و انجام دادن کارهایی که مانع گوش دادن به خطبه‌ها است، خلاف است.

اگر کسی به خطبه اول یا هر دو خطبه نرسد، بازهم، شرکت در نماز جمعه فضیلت دارد و جایگزین نماز ظهر می‌شود.

## نماز

نماز جمعه در یکی از دانشگاه‌های کشور مالزی

نماز جمعه دو رکعت است. بعد از نیت و آغاز نماز و تکبیر<sup>۲</sup> الاحرام (که باید دو دست را تا گوش‌ها بالا آورده و گفته‌شود الله اکبر) دیگر لازم نیست کاری توسط مأموم انجام شود. امام جماعت جمعه یا سوره ای دیگر و سوره را می‌خواند و مأموم باید سکوت کند.

بعد از این که حمد و سوره خوانده شد، قنوت گرفته می‌شود. قنوت به این معناست که دو دست را بالا آورده و روبه‌روی صورت می‌گیرند و دعایی می‌خوانند (یا صلوات می‌فرستند).

بعد از این که قنوت انجام شد، نوبت رکوع است که همه<sup>۳</sup> نمازگزاران خم می‌شوند و دست‌هایشان را بر زانو می‌گذارند و می‌گویند «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ» یا «سبحان الله، سبحان الله، سبحان الله».

بعد از رکوع می‌ایستند و سپس دو بار به سجده می‌روند و هربار در سجده، در حالی که پیشانی بر مهر گذاشته‌شده، می‌گویند «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ» یا «سبحان الله، سبحان الله، سبحان الله».

بعد از این که سجده‌ها انجام شد، بلند می‌شوند و باز سوره منافقون یا سوره دیگر و سوره توسط امام جمعه خوانده می‌شود و مأموم‌ها سکوت می‌کنند.

در این مرحله پس از تمام‌شدن حمد و سوره به همراه جماعت، به رکوع می‌روند، سپس قنوت می‌گیرند و بعد از قنوت، برای دو بار به سجده می‌روند.

بعد از دو سجده هم تشهد و سلام خوانده می‌شود. یعنی در حالی که دوزانو نشسته‌اند و دست‌ها روی دو پا قرار دارند، می‌گویند «اشهدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ». نماز تمام می‌شود.